

Comín-Mandela

Teresa Pàmies

Dimecres passat, al saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, el premi Alfons Comín, instituit per la Fundació d'aquest nom, fou lliurat a Nelson Mandela, captiu, des de fa vint-i-quatre anys, a la presó de màxima seguretat a Robben Island, l'illa que el règim racista sud-africà reserva als presos polítics. Entre els nombrosos assistents a la cerimònia vaig veure gent de diverses ideologies i no sols els qui compartirem amb l'Alfons la militància en el PSUC. Damunt l'històric recinte planava una emoció que no s'explicaria per motius ideològics ni pel fugaç impuls solidari que solen desvetllar les causes justes. Dos noms, dos homes que no es conegueren personalment, de generació, raça, religió i tarannà diferents, s'agermanaven pel compromís que l'un i l'altre assumiren amb els pobres, els humiliats, els desemparats i maltractats de la terra. Units en la circumstància del premi Alfons Comín, esdevien exemple.

L'alcalde Pasqual Maragall, que presidí l'acte, ho expressà, visiblement commogut, referint-se a la puresa dels dos lluitadors. Més que puresa jo en diria autenticitat d'unes conviccions i d'una coherència personal. L'autenticitat sempre impressiona, fins i tot als discrepants. Quan Maria Mxadala,

«Nelson Mandela (...) assumí el compromís de crear consciència alliberadora i transformadora entre el poble africà vexat, espoliat per una minoria blanca i despietada. Ho va fer amb totes les conseqüències, renunciant —com Alfons Comín— a les comoditats materials, a les vanitats que proporciona un origen social privilegiat i una professió (...) que ajuda a “triomfar” en la societat de “lliure mercat”».

designada pel mateix Mandela i vinguda especialment de Soweto, rebia el guardó de mans de Mária Lluïsa Oliveres, vídua de Comín, es produí en el vetust saló de Cent un d'aquells moments generadors d'emocions nobles, intrínsecament galvanitzadores perquè ajuden a contrarestar els efectes nocius del cansament i les decepcions inevitables en tot combat difícil.

Des de la mort de l'Alfons Comín ara fa sis anys, assistim a una campanya difamadora dels polítics d'esquerra i de la militància en general. En molts casos aquesta tasca de descrèdit la fan o la promouen aquells que més contribuïren a mitificar i a desorbitar personatges polítics o sindicals que la dinàmica històrica treu a la superfície, destaca, eclipsa o enfonsa en el flux i reflux d'un combat sempre contradictori. Amb el pretext de «desmitificar» i d'enfocar «objectivament la Història», es distorsiona, s'amaga o s'embruta el paper que jugaren homes i dones concrets, *individus*, en cada etapa del llarg combat col·lectiu.

L'Alfons Comín explicà en més d'una ocasió i, concretament, amb motiu de la mort del «filòsof de l'esperança» Ernst Bloch, la importància de l'individu com a factor creador de «consciència anticipant», en la perspectiva d'un món que no avança pel sol impuls o explosió de les masses oprimides. Aquestes, des d'Espartac, són la força motriu de la humanitat a condició de tenir-ne consciència. Alfons Comín deia que pensadors actius com Ernst Bloch obrien «la perspectiva de lo utópico» i això «permite recuperar, en el análisis de los cambios sociales, aspectos sustantivos de la individualidad activa, de la intervención transformadora de la persona». («Cuadernos para el Diálogo», 20 d'agost 1977).

Nelson Mandela, quinze anys més gran que l'Alfons Comín, assumí el compromís de crear consciència alliberadora i transformadora entre el poble africà vexat, espoliat per una minoria blanca i despietada. Ho va fer amb totes les conseqüències, renunciant —com l'Alfons Comín— a les comoditats materials, a les vanitats que proporci-

na un origen social privilegiat i una professió adquirida a les universitats que ajuda a «triomfar» en la societat de «lliure mercat». L'un i l'altre passaren la prova de les presons, exilis i boicots laborals però ni desertaren ni es playeren. «Un home negre davant un tribunal blanc», Nelson Mandela, advocat de professió, assumí la pròpia defensa en tant que lluitador reivindicant el dret a lluitar pel seu ideal, «un ideal pel qual espero viure i, si cal, morir». En una carta oberta abans d'ésser detingut, quan el règim de l'apartheid ordenà la seva detenció, Mandela escrigué: «M'he hagut de separar de la meua estimada esposa i fills, de la meua mare i germanes per tal de viure il·legal en el meu propi país. M'ha calgut abandonar la meua professió i viure en la pobresa i la misèria, com la majoria del meu poble.» I afegí, com a conclusió: «Però la lluita és la meua vida.» Victor Hugo expressà la mateixa idea en un dels seus poemes: «Ceux qui vivent sont ceux qui luttent». I no són belles paraules quan van acompanyades de fets concrets en acció, en combat, i en re-

núncies de privilegis de classe i de casta.

Aquest és l'home que, entre altres honors, s'ha fet mereixedor del premi Alfons Comín 86. Hi ha una lògica en aquest fet aparentment litúrgic, un nexa històric que li dona un contingut mobilitzador d'energia moral, la que ens cal avui puix que ja no es tracta únicament de denunciar tiranies com les imposades pel franquisme o monstruositats com l'apartheid. Es tracta de crear consciència transformadora, no sols a l'Àfrica sinó arreu.

L'exemple de Comín i el de Mandela és *personal* però incideix, positivament, en el combat dels pobles. Quan són tants els qui deixen la militància per «reflexionar», o per «recuperar vida privada»; quan els comportaments ètics són sacrificats a l'eficàcia (on és l'eficàcia?), l'exemple Comín-Mandela ens és imprescindible. Vam perdre l'Alfons Comín que només tenia quaranta-set anys. Sortosament per al seu poble, Nelson Mandela encara viu i actua. Reclamem la seva llibertat, el seu dret a «mantenir-se fidel per sempre més al servei d'aquest poble» (Espriu), a ser fidel a ell mateix. És el que hauria reclamat, amb la passió i la generositat que el caracteritzaven, el nostre Alfons Comín.